PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. liepos 1 d.*

Byloje T-276/04

Compagnie maritime belge SA, įsteigta Antverpene (Belgija), atstovaujama advokato D. Waelbroeck,

ieškovė,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą iš pradžių É. Gippini Fournier, P. Hellström ir F. Amato, vėliau Gippini Fournier,

atsakovę,

dėl prašymo panaikinti 2004 m. balandžio 30 d. Komisijos sprendimą 2005/480/EB dėl procedūros pagal EB 82 straipsnį (bylos COMP/D2/32.448 ir 32.450) (jo santrauka paskelbta OL L 171, 2005, p. 28), nustatantį ieškovei baudą už tariamą *Cewal* konferencijos piktnaudžiavimą kolektyvine dominuojančia padėtimi, o, nepatenkinus šio prašymo, sumažinti šią baudą,

* Proceso kalba: prancūzų.

EUROPOS BENDRIJŲ
PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas O. Czúcz, teisėjai J. D. Cooke (pranešėjas) ir I. Labucka,

posėdžio sekretorė K. Pocheć, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. lapkričio 20 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Bylos aplinkybės

1 1992 m. gruodžio 23 d. Sprendimu 93/82/EEB dėl EEB sutarties 85 straipsnio (IV/32.448 ir IV/32.450: *Cewal*, *Cowac*, *Ukwal*) ir EEB sutarties 86 straipsnio (IV/32.448 ir IV/32.450: *Cewal*) taikymo procedūros (OL L 34, 1993, p. 20) Komisija skyrė baudas už piktnaudžiavimą kolektyvine dominuojančia padėtimi kai kurioms linijinių laivų konferencijoje „Jungtinės Vidurio Vakarų Afrikos linijos“ (*Associated Central West Africa Lines* (toliau – *Cewal*)) dalyvaujančioms įmonėms. Šiuo sprendimu ieškovei – *Compagnie maritime belge SA* – buvo skirta 9,6 mln. ekiu bauda.

2 Sprendimo 93/82 rezoliucinėje dalyje nustatyta:

„1 straipsnis

<…>

2 straipsnis

Siekdamos pašalinti pagrindinį nepriklausomą konkurentą nagrinėjamame maršrute, *Cewal* konferencijoje dalyvaujančios įmonės drauge piktnaudžiavo užimama dominuojančia padėtimi:

— sudarydamos bendradarbiavimo susitarimą su *Ogefrem* ir savo veiksmais nuolat reikalaudamos jo laikytis,

— keisdamos važtos įkainius, nesilaikydamos galiojančių įkainių, siūlydamos tokius pat arba mažesnius negu pagrindinio nepriklausomo konkurento laivų, išplaukiančių tą pačią arba artimą dieną, įkainius („karo laivų“ praktika (angl. *fighting ships*))

ir

— sudarydamos 100 % lojalumo susitarimus (įskaitant prekių pardavimą FOB (Franko laivo denis)), kurie viršija Reglamento (EEB) Nr. 4056/86 5 straipsnio 2 dalies nuostatų taikymo sritį, ir naudodamos, kaip nurodyta šiame sprendime, sudarytus nelojalių frachtuotojų „juoduosius sąrašus“.

3 straipsnis

<…>

Cewal konferencijoje dalyvaujančios įmonės taip pat privalo nutraukti 2 straipsnyje nustatytus pažeidimus.

4 straipsnis

<…>

5 straipsnis

Cewal konferencijoje dalyvaujančioms įmonėms rekomenduojama suderinti savo sutarčių nuostatas dėl lojalumo su Reglamento (EEB) Nr. 4056/86 5 straipsnio 2 dalies nuostatomis.

6 straipsnis

Cewal konferencijoje dalyvaujančioms įmonėms, išskyrus laivybos įmones: *Compagnie maritime zaïroise* (CMZ), *Angonave*, *Portline*, ir *Scandinavian West Africa Lines* (*Swal*), skiriamos baudos už 2 straipsnyje nustatytus pažeidimus.

Nustatomos tokios baudos:

— *Compagnie maritime belge*: 9,6 mln. (devyni milijonai šeši šimtai tūkstančių) ekiu,

— *Dafra Line*: 200 000 (du šimtai tūkstančių) ekiu,

— *Nedlloyd Lijnen BV*: 100 000 (šimtas tūkstančių) ekiu,

— *Deutsche Afrika Linien-Woermann Linie*: 200 000 (du šimtai tūkstančių) ekiu.

7 straipsnis

6 straipsnyje skirtos baudos turi būti sumokėtos per tris mėnesius nuo šio sprendimo paskelbimo <…>.

<…>

8 straipsnis

Šis sprendimas skirtas linijinių laivų konferencijoms *Cewal*, *Cowac* ir *Ukwal* ir jose dalyvaujančioms įmonėms, kurių sąrašas pateikiamas I priede.“

3 Ieškovė *Compagnie maritime belge* (*CMB*) grupės holdingo bendrovė, veikia, be kita ko, laivų įrangos, jūrų laivybos operacijų valdymo ir eksploatavimo sektoriuose. Besiklostant Sprendime 93/82 nagrinėjamoms faktinėms aplinkybėms ji buvo *Cewal*, jungiančios reguliarios linijinės jūrų laivybos tarp Zairo (tapusio Kongo Respublika) ir Angolos uostų bei Šiaurės jūros, išskyrus Jungtinę Karalystę, uostų bendroves, narė. *Cewal* sekretoriato buveinė buvo Antverpene (Belgija).

4 Ieškovė bei *Dafra-Lines A/S* pareiškė Pirmosios instancijos teisme (toliau – PIT) ieškinius dėl Sprendimo 93/82 panaikinimo. Šių ieškinių dalys, kuriose buvo konstatuojami pažeidimai, buvo atmestos (1996 m. spalio 8 d. Sprendimas *Compagnie maritime belge transports ir kt. prieš Komisiją*, T-24/93–T-26/93 ir T-28/93, Rink. p. II-1201, toliau – PIT sprendimas *CMB*). Vis dėlto PIT sumažino paskirtas baudas. Bauda ieškovei buvo sumažinta nuo 9,6 mln. iki 8,64 mln. ekiu.

5 Ieškovė ir *Dafra-Lines* pateikė dėl PIT sprendimo apeliacinį skundą. 2000 m. kovo 16 d. Sprendimu *Compagnie maritime belge transports ir kt. prieš Komisiją* (C-395/96 P ir C-396/96 P, Rink. p. I-1365, toliau – Teisingumo Teismo sprendimas *CMB*), Teisingumo Teismas atmetė visus apeliaciniame skunde nurodytus pagrindus, susijusius su pažeidimų konstatavimu Sprendime 93/82. Vis dėlto sprendimo 142–147 punktuose jis nusprendė, kad PIT padarė teisės klaidą, skyręs įvairioms *Cewal* narėms baudas atsižvelgiant į jų dalyvavimo pažeidimuose laipsnį, nors

pranešimas apie kaltinimus buvo tiesiogiai skirtas tik *Cewal* (*Cewal* narės gavo tik jo kopiją, kad galėtų pareikšti pastabas), t. y. potencialiam baudos mokėtojui. Todėl Teisingumo Teismas, priimdamas galutinį sprendimą, panaikino Sprendimo 93/82 6 ir 7 straipsnius dėl *Cewal* narėms paskirtų baudų.

6 Remdamasi Teisingumo Teismo sprendimu *CMB*, Komisija grąžino ieškovei sumokėtą baudą.

7 2003 m. balandžio 15 d. Komisija pateikė ieškovei naują pranešimą apie kaltinimus (toliau – 2003 m. PK), pranešdama apie savo ketinimą priimti naują sprendimą, kuriuo jai būtų skirta bauda už Sprendimo 93/82 2 straipsnyje nustatytus EB 82 straipsnio pažeidimus, nes Komisijos padaryti pažeidimų ir juose dalyvaujančių įmonių vertinimai nebuvo panaikinti išnagrinėjus prieš pastarąją vienas po kito pareikštus ieškinius.

8 2004 m. balandžio 30 d. Komisijos sprendimu 2005/480/EB dėl procedūros pagal EB 82 straipsnį (bylos COMP/D2/32.448 ir 32.450 – *Compagnie maritime belge*), (jo santrauka paskelbta OL L 171, 2005, p. 28, toliau – ginčijamas sprendimas), Komisija skyrė ieškovei 3,4 mln. EUR baudą už Sprendimu 93/82 nustatytus EB 82 straipsnio pažeidimus dėl susitarimo su *Office zaïrois de gestion du fret maritime* (toliau – *Ogefrem*) (20–27 konstatuojamosios dalys), dėl juodųjų sąrašų ir lojalumo susitarimų (28 ir 29 konstatuojamosios dalys), dėl „karo laivų“ praktikos (32 konstatuojamoji dalis) ir už pažeidimus, nustatytus minėto sprendimo rezoliucinės dalies 2–5 straipsniuose.

Procesas ir šalių reikalavimai

9 2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktu pareiškimu ieškovė pareiškė šį ieškinį.

10 Susipažinęs su teismo posėdžio pranešimu, Pirmosios instancijos teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį. Taikydamas proceso organizavimo priemones, jis pateikė šalims rašytinius klausimus. Šalys į juos atsakė per nustatytą terminą.

11 Šalys buvo išklausytos ir atsakė į žodžiu pateiktus Pirmosios instancijos teismo klausimus 2007 m. lapkričio 20 d. Pirmosios instancijos teismo posėdyje.

12 Ieškovė Pirmosios instancijos teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą,

— nepatenkinus pirmojo prašymo, sumažinti baudos dydį,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

13 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

14 Grįsdama savo ieškinį, ieškovė nurodo aštuonis pagrindus. Pirmieji keturi pagrindai pirmiausia susiję su ginčijamo sprendimo panaikinimu, pirma, dėl protingo termino principo ir senaties taisyklių pažeidimo, antra, dėl teisės į gynybą pažeidimo, trečia, dėl to, kad sprendime *CMB* Teisingumo Teismas „galutinai nenustatė“ piktnaudžiavimo atvejų, ir ketvirta, dėl ginčijamo sprendimo „motyvavimo ir pagrindimo trūkumų“. PIT iš eilės išnagrinės pirmąjį, trečiąjį, antrąjį ir ketvirtąjį pagrindus.

15 Kitais keturiais pagrindais, nepatenkinus pagrindinių reikalavimų, siekiama sumažinti baudos dydį dėl baudos diskriminacinio pobūdžio (penktas pagrindas), jos neproporcingumo (šeštas pagrindas), dėl to, kad ji buvo skirta nesilaikant įprastos Komisijos praktikos (septintas pagrindas), ir galiausiai dėl piktnaudžiavimo valdžia (aštuntas pagrindas).

Dėl argumentų, susijusių su ginčijamo sprendimo panaikinimu

Dėl pirmojo pagrindo, grindžiamo protingo termino principo ir senaties taisyklių pažeidimu

— Šalių argumentai

16 Ieškovė skirsto šį pagrindą į dvi dalis. Pirma, Komisija priėmė ginčijamą sprendimą viršijus bet kurį protingą terminą. Antra, ji pažeidė 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2988/74 dėl teisinių procedūrų ir sankcijų, taikomų pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles dėl transporto ir konkurencijos, taikymo terminų (OL L 319, p. 1) nuostatas.

17 Dėl pirmos pagrindo dalies ieškovė nurodo, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas pavėluotai, t. y. praėjus daugiau kaip ketveriems metams po Teisingumo Teismo sprendimo *CMB* priėmimo. Šis visiškai nepaaiškinamas Komisijos vėlavimas nepateisinamas atsižvelgiant į Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 6 straipsnio 1 dalį ir 2000 m. gruodžio 7 d. Nicoje paskelbtos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (OL C 364, 2000, p. 1) 47 straipsnį, Bendrijos teismų ir Europos žmogaus teisių teismo praktiką, susijusią būtent su dideliu baudos dydžiu, į ginčijamo sprendimo paprastumą – Sprendime 93/82 Komisija nenagrinėjo minėtų pažeidimų – ir tą aplinkybę, kad negalima teigti, jog dėl vėlavimo kalta pati ieškovė. Be to, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai draudžia Komisijai neapibrėžtam laikotarpiui atidėlioti savo įgaliojimų įgyvendinimą. Šiomis aplinkybėmis nepakanka tik sumažinti Komisijos skirtą baudą tam, kad būtų atsižvelgta į procedūros trukmę. Be to,

Komisija pažeidė ieškovės teisę į gynybą, nes *Cewal* ir ieškovė nebevykdo veiklos atitinkamame sektoriuje ir todėl negalėjo veiksmingai gintis, nes sunku surasti tam tikrus dokumentus arba apklausti ankstesnius darbuotojus.

18 Dėl antros pagrindo dalies ieškovė nurodo, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas pažeidžiant Reglamentą Nr. 2988/74. Iš tikrųjų šiame reglamente numatytą penkerių metų senaties terminą, skaičiuojamą nuo pažeidimo nutraukimo dienos, galima sustabdyti ar nutraukti tik jame konkrečiai išvardytais atvejais. Be to, senaties termino nutraukimą, kuris yra penkerių metų senaties termino principo išimtis, reikia aiškinti labai siaurai (2003 m. kovo 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją*, T-213/00, Rink. p. II-913, 484 punktas ir 2004 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Handlbauer*, C-278/02, Rink. p. I-6171, 40 punktas).

19 Kadangi 1990 m. gegužės 28 d. Pranešimas apie kaltinimus (toliau – 1990 m. PK), po kurio buvo priimtas Sprendimas 93/82, buvo skirtas *Cewal*, o ne ieškovei, kuri gavo jo kopiją tik tam, kad kaip *Cewal* narė, o ne kaip potenciali sprendimo dėl baudų skyrimo adresatė, pateiktų pastabas, 1990 m. PK nenutraukė senaties termino ieškovės, kuri nebuvo „identifikuota“ kaip „įmonė, kuri dalyvavo pažeidime“ Reglamento Nr. 2988/74 2 straipsnio 1 dalies prasme, atžvilgiu. Tas pats *mutatis mutandis* taikoma po 1990 m. PK priimtiems aktams, pvz., ieškovei, o ne *Cewal* nusiųstiems prašymams pateikti informaciją. Taip pat neatsižvelgiant į tai, kad Sprendimas 93//82 skirtas ieškovei ir jo dalis, kurioje nustatyta bauda, yra panaikinta, juo negalima remtis prieš ieškovę kalbant apie senaties terminą, nes bauda yra vienintelis svarbus klausimas kalbant apie senaties terminą.

20 Bet kuriuo atveju, ieškovės nuomone, Reglamentas Nr. 2988/74 turi būti skaitomas atsižvelgiant į viršesnius Bendrijos teisės principus, kuriems teikiama pirmenybė antrinės teisės atžvilgiu, kaip antai teisinio saugumo principą, teisės į gynybą laikymosi principą arba protingo termino principą (1998 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją*, C-185/95 P, Rink. p. I-8417, 29 punktas), su kuriais būtų nesuderinamas pirmiau minėtas Komisijos neveikimas prieš atnaujinant procedūrą. Šiuo atveju negalima remtis minėtu sprendimu *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją*. Ieškovė per posėdį taip pat nurodė, kad minėtame sprendime padaryta išvada negali būti taikoma šioje byloje dėl to, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas po Teisingumo Teismo sprendimo ir kad per tą laikotarpį Komisija neatliko jokio išankstinio pažeidimo tyrimo, nes ginčijamame sprendime paprasčiausiai rėmėsi Sprendimu 93/82 galutinai nustatytu piktnaudžiavimu.

21 Komisija mano, kad pirmas pagrindas yra nepagrįstas. Ji iš esmės nurodo, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas laikantis Reglamente Nr. 2988/74 nustatytų senaties terminų taisyklių. Atsiliepime į ieškinį ir atsakymuose į PIT rašytinius klausimus Komisija remiasi minėtu sprendimu *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* (321–324 punktai) ir nurodo, kad nesant Reglamente Nr. 2988/74 numatyto senaties termino neturi būti taikomas protingo termino principas. Vis dėlto padariusi prielaidą, kad šis principas yra taikytinas ir kad jis buvo pažeistas, Komisija nurodo, kad ši priežastis nepateisina ginčijamo sprendimo panaikinimo, nes ieškovė nepateikė teisės į gynybą pažeidimo įrodymų. Jos atliktas baudos dydžio sumažinimas neleidžia abejoti šiuo požiūriu.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

22 Pirmiausia konstatuotina, kad ginčijamas sprendimas, kuriuo siekiama tik, pirma, remiantis visiškai tapačiais nustatytiems Sprendimu 93/82 pažeidimais skirti ieškovei naują baudą, kuri būtų mažesnė nei pirminė bauda, panaikinta Teisingumo Teismo

sprendime *CMB*, ir antra, ištaisyti minėtame sprendime nustatytus formos trūkumus (ginčijamo sprendimo 1, 17, 41, 61 ir 108 konstatuojamosios dalys), nagrinėtinas tik kaip sprendimas, kuriuo skiriama bauda pagal 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 4056/86, nustatančio išsamias (EB 81) ir (EB 82) straipsnių taikymo jūrų transportui taisykles (OL L 378, p. 4), 19 straipsnio 2 dalį, o ne kaip sprendimas dėl pažeidimo pagal to paties reglamento 11 straipsnio 2 dalį konstatavimo. Iš tikrųjų nepanaikintose Sprendimo 93/82 dalyse Komisija galutinai nustatė piktnaudžiavimo atvejus (žr. šio sprendimo 8 ir 55–60 punktus).

23 Iš Reglamento Nr. 2988/74 nuostatų išplaukia, kad jeigu Komisija skiria baudą, tam, kad ginčijamas sprendimas būtų teisėtas, jis turi būti priimtas laikantis jame įtvirtintų senaties terminų taisyklių. Taigi pirmo pagrindo nagrinėjimą reikia pradėti nuo jo antros dalies ir nustatyti, ar taikant šį reglamentą senaties terminas suėjo ginčijamo sprendimo priėmimo dieną, t. y. 2004 m. balandžio 30 dieną.

24 Reglamento Nr. 2988/74 1 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytas penkerių metų senaties terminas skirti baudas ar nuobaudas už tokius kaip šioje byloje pažeidimus. Jeigu pažeidimai tęstiniai, kaip yra šioje byloje, termino trukmė pradedama skaičiuoti nuo pažeidimo nutraukimo (1 straipsnio 2 dalis).

25 Pagal Reglamento Nr. 2988/74 2 straipsnį bet kuris Komisijos atliekamas veiksmas, vykdant išankstinį pažeidimo tyrimą arba su juo susijusias teisines procedūras, nutraukia teisinių procedūrų taikymo terminą. Toks veiksmas gali būti prašymo pateikti informaciją išsiuntimas (2 straipsnio 1 dalies a punktas) arba pranešimo apie kaltinimus išsiuntimas (2 straipsnio 1 dalies d punktas), toks senaties termino nutraukiamas galioja visų pažeidimus padariusių įmonių arba įmonių asociacijų atžvilgiu (2 straipsnio 2 dalis).

26 Pagal Reglamento Nr. 2988/74 2 straipsnio 3 dalį po kiekvieno nutraukimo penkerių metų senaties terminas prasideda iš naujo, tačiau negali viršyti laikotarpio, prilygstančio dviem terminams, t. y. nagrinėjamų pažeidimų atveju – dešimt metų.

27 Be to, senaties terminas pratęsiamas laikotarpiui, kuriam jis sustabdomas pagal Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnį, t. y. tol, kol Komisijos sprendimas nagrinėjamas Teisingumo Teisme (2002 m. spalio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, toliau – Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II*, 144–147 punktai, 1999 m. balandžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, vadinamasis „PVC II“, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, toliau – PIT sprendimas *PVC II*, 1098 ir 1101 punktai).

28 Taigi reikia išnagrinėti, pirma, ar buvo laikomasi penkerių metų senaties termino, ir antra, ar senaties terminas buvo nutrauktas, o atsakius teigiamai, ar Komisija taip pat laikėsi dešimties metų senaties termino.

29 Primintina, kad pagal Sprendimą 93/82, o prireikus, remiantis Pirmosios instancijos teismo išvadomis sprendime *CMB* (241 ir 242 punktai), susitarimas su *Ogefrem* galiojo iki 1989 m. pabaigos, o lojalumo susitarimai iki 1989 m. lapkričio pabaigos. Galiausiai „karo laivų“ praktika buvo nutraukta 1989 m. lapkričio mėn. pabaigoje. Iš to išplaukia, kad senaties terminas prasidėjo ne anksčiau kaip 1989 m. rugsėjo mėn. pabaigoje.

30 Pirmiausia, penkerių metų senaties terminas buvo nutrauktas pagal Reglamento Nr. 2988/74 2 straipsnio 1 dalies d punktą pateikus *Cewal* 1990 m. PK.

31 Ieškovė tai ginčija, motyvuodama tuo, kad 1990 m. PK buvo adresuotas ne jai, o *Cewal*. Tačiau PIT mano, kad toks argumentas yra nepriimtinas. Iš tikrųjų remiantis Reglamento Nr. 2988/74 2 straipsnio 2 dalies formuluote terminas nutraukiamas visoms nagrinėjamus pažeidimus padariusioms įmonėms arba įmonių asociacijoms. Šiuo atveju neginčytina, jog ieškovė padarė pažeidimą, net jei ji nebuvo „identifikuota“ kaip pažeidėja 1990 m. PK (šiuo klausimu žr. 2006 m. lapkričio 16 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Peróxidos Orgánicos prieš Komisiją*, T-120/04, Rink. p. II-4441, 47 punktą).

32 Be to, svarbu priminti, kad prašymai raštu pateikti informaciją, nesusiję su pranešimu apie kaltinimus, nutraukia senaties termino skaičiavimą su sąlyga, kad jie reikalingi pažeidimo tyrimui atlikti arba už jį nubausti (minėto sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* 487 punktas). Šiuo atveju nesvarbu, kad minėti prašymai buvo pateikti po 1990 m. PK. Preliminariai reikia konstatuoti, kad nagrinėjami prašymai pateikti informaciją buvo reikalingi pažeidimo tyrimui atlikti arba už jį nubausti. Be to, ieškovė šioje byloje visiškai neginčijo to fakto, kad aptariami prašymai pateikti informaciją buvo reikalingi. Taigi šie prašymai pateikti informaciją taip pat nutraukė senaties terminą.

33 Sprendimo 93/82 dalys, nustatančios ieškovės dalyvavimą EB 82 straipsnio pažeidimuose pagal Reglamento Nr. 2988/74 2 straipsnio 1 dalį, nebuvo panaikintos ir toliau galioja, be kita ko, kalbant apie senaties termino nutraukimą ieškovės atžvilgiu.

34 Taikant Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnį penkerių metų senaties terminas buvo sustabdytas tol, kol PIT ir Teisingumo Teisme buvo nagrinėjamas ieškinys dėl Sprendimo 93/82 (nuo 1993 m. kovo 19 d. iki 2000 m. kovo 16 d., nesant reikalo išnagrinėti klausimą dėl laikotarpio nuo PIT sprendimo *CMB* paskelbimo ir bylos nagrinėjimo Teisingumo Teisme).

35 Paskelbus Teisingumo Teismo sprendimą *CMB*, ilgiausias laikotarpis skaičiuojant senaties terminą yra laikotarpis iki 2003 m. PK pateikimo ieškovei dienos (2003 m. balandžio 15 diena). Šis maždaug 37 mėnesių laikotarpis neviršija penkerių metų. Kadangi nuo piktnaudžiavimo nutraukimo nepraėjo daugiau kaip penkeri metai, reikia konstatuoti, kad buvo laikytasi penkerių metų senaties termino taisyklės.

36 Be to, dėl dešimties metų senaties termino reikia konstatuoti, kad šioje byloje jis dar nesuėjo, nes 1990 m. PK nutraukė senaties terminą. Tačiau per beveik 14,5 metų laikotarpį nuo piktnaudžiavimo nutraukimo, kuris atsižvelgiant į piktnaudžiavimą įvyko laikotarpiu nuo 1989 m. rugsėjo pabaigos iki 1989 m. gruodžio mėn., ir pranešimo apie ginčijamą sprendimą ieškovei datos (2004 m. balandžio 30 d.), dešimties metų senaties terminas buvo sustabdytas tol, kol beveik septynerius metus buvo nagrinėjamas ieškinys dėl Sprendimo 93/82.

37 Iš to išplaukia, kad per tą laikotarpį tarp nustatytų piktnaudžiavimo atvejų ir ginčijamo sprendimo priėmimo, kai terminas nebuvo sustabdytas, Reglamento Nr. 2988/74 2 straipsnio 3 dalyje numatyto dešimties metų senaties termino taisyklė taip pat nebuvo pažeista.

38 Todėl ginčijamas sprendimas buvo priimtas nepažeidžiant Reglamento Nr. 2988/74.

39 Taigi dabar reikia išnagrinėti protingo termino principo taikytinumą šioje byloje. Šis principas, kaip gero administravimo principo dalis, pakartotas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 1 dalyje, taikomas visose Bendrijos administracinėse procedūrose (2004 m. sausio 13 d. PIT sprendimo *JCB Service prieš Komisiją*, T-67/01, Rink. p. II-49, 36 punktas).

40 Šalys nesutaria dėl klausimo, ar protingo termino principas taikomas šioje byloje (žr. šio sprendimo 20 ir 21 punktus).

41 Minėtame sprendime *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* (324 punktas) PIT nusprendė, kad Reglamentas Nr. 2988/74 detaliai reglamentuoja terminus, per kuriuos Komisija, nepažeisdama pagrindinio teisinio saugumo reikalavimo, turėjo teisę skirti baudas įmonėms, dėl kurių buvo pradėtos Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymo procedūros. Esant šiam reglamentavimui reikia atmesti bet kurį argumentą, susijusį su Komisijos pareiga vykdyti savo įgaliojimus skiriant baudas per protingą terminą. Išnagrinėjęs apeliacinį skundą Teisingumo Teismas netiesiogiai patvirtino (2004 m. spalio 28 d. Teisingumo Teismo nutarties *Komisija prieš CMA CGM ir kt.*, C-236/03 P, nepaskelbta Rinkinyje, 35 punktas) šį PIT vertinimą.

42 Konstatuotina, kad minėtame sprendime *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* padaryta išvada, patvirtinta šioje Teisingumo Teismo nutartyje, neabejotinai taikytina ir šioje byloje. Iš esmės minėtame sprendime *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* ieškovės rėmėsi protingo termino principo pažeidimu pagrįsdamos ieškinio pagrindą dėl joms paskirtų baudų panaikinimo arba jų dydžio sumažinimo, o ne siekdamos ginčijamo sprendimo panaikinimo. Kadangi ginčijamas sprendimas – tai sprendimas, kuriuo skiriama bauda pagal Reglamento Nr. 2988/74 19 straipsnio 2 dalį (žr. šio sprendimo 22 punktą), šiuo pagrindu, susijusiu su jo panaikinimu, iš tikrųjų siekiama panaikinti šiame sprendime paskirtą baudą. Be to, Komisija priėmė ginčijamą sprendimą nepažeisdama Reglamente

Nr. 2988/74 nustatyto senaties termino. Tokiomis aplinkybėmis nėra jokio pagrindo netaikyti PIT išvados, padarytos minėtame sprendime *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją.*

43 Dėl ieškovės išsamiai išnagrinėtų argumentų, susijusių su minėtame sprendime *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* padarytos išvados netaikymu šioje byloje (žr. šio sprendimo 20 punktą), reikia konstatuoti, kad jie, išanalizavus juos, taip pat negali būti patvirtinti. Dėl nuorodos į teisinio saugumo principą primintina, kad Reglamento Nr. 2988/74 2 konstatuojamojoje dalyje aiškiai atsižvelgiama į būtinybę užtikrinti teisinį saugumą įtvirtinant senaties principą (minėto sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* 322 punktas). Dėl teisės į gynybą laikymosi principo primintina, kad tol, kol nesuėjęs Reglamente Nr. 2988/74 nustatytas senaties terminas, jokia įmonė arba įmonių asociacija, dėl kurios pradėtas tyrimas pagal konkurencijos teisę remiantis 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamentu Nr. 17: pirmuoju reglamentu, įgyvendinančiu Sutarties (EB 81) ir (EB 82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), nėra tikra dėl šios procedūros baigties ir dėl nuobaudų arba baudų, kurios jai gali būti skirtos. Todėl šios neaiškios situacijos tęstinumas yra būdingas Reglamento Nr. 17 taikymo procedūroms ir nepažeidžia teisės į gynybą (šiuo klausimu žr. 2003 m. gruodžio 16 d. PIT sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied et Technische Unie prieš Komisiją*, T-5/00 ir T-6/00, Rink. p. II-5761, 91 punktą, kuris pagal analogiją taikomas tyrimams, atliktiems remiantis Reglamentu Nr. 4056/86, ir kurio, kiek tai susiję su šiuo klausimu, nepanaikino Teisingumo Teismas).

44 Dėl ieškovės per posėdį nurodyto argumento, pakartoto šio sprendimo 20 punkto pabaigoje, reikia konstatuoti, kad jokia Reglamento Nr. 2988/74 nuostata tokio argumento nepatvirtina, ir todėl jį reikia atmesti.

45 Be to, taikant konkurencijos taisykles protingo termino viršijimas gali būti pagrindas panaikinti sprendimą, kuriuo nustatomas pažeidimas, tik tuomet, jei įrodoma, kad pažeidus šį principą buvo pažeistos ir atitinkamų įmonių teisės į gynybą. Jei neįvykdoma ši konkreti sąlyga, pareigos priimti sprendimą per protingą terminą nesilaikymas neturi įtakos administracinės procedūros teisėtumui (minėto PIT sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektronisch Gebied et Technische Unie prieš Komisiją* 74 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

46 Dar daugiau, Komisijos teisėtai, remiantis nusistovėjusia ir Bendrijos teismo patvirtinta praktika, priimtas sprendimas atsižvelgiant į procedūros trukmę sumažinti baudos dydį, neviršija jos vertinimo įgaliojimų skiriant baudas ir negali paneigti protingo termino principo netaikymo šioje byloje (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* 325 punktą).

47 Iš to, kas nurodyta, išplaukia, kad, kadangi buvo laikomasi Reglamente Nr. 2988/74 nustatytų senaties terminų, neatsižvelgiant į Komisijos vėlavimą priimti ginčijamą sprendimą, protingo termino principas netaikomas.

48 Kartu su šiuo pagrindu nenagrinėjant šio sprendimo 17 punkte nurodyto ieškovės kaltinimo dėl tariamo jos teisės į gynybą pažeidimo, kuris bus analizuojamas nagrinėjant trečiąjį pagrindą (žr. šio sprendimo 78 punktą), pirmąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl trečiojo pagrindo, susijusio su tuo, kad Teisingumo Teismo sprendime *CMB* nepriimta galutinė išvada dėl piktnaudžiavimo

— Šalių argumentai

49 Ieškovė iš esmės kaltina Komisiją ginčijamame sprendime iš naujo neišnagrinėjus Sprendimu 93/82 nustatytų pažeidimų materialinio pobūdžio, motyvuodama tuo, kad „jų nebegalima ginčyti“ (ginčijamo sprendimo 48 konstatuojamoji dalis). Tačiau neįmanoma neturėti galimybės ginčyti pačių ginčijamo sprendimo pagrindų.

50 Pirma, Komisija suklydo ginčijamame sprendime remdamasi sprendimų (Teisingumo Teismo sprendimas *CMB* ir PIT sprendimas *CMB) res judicata* galia. Iš tikrųjų tam, kad Teisingumo Teismo sprendimas įgytų *res judicata* galią, ieškovės manymu, jis turi būti priimtas dėl tų pačių šalių, tų pačių pagrindų ir ypač to paties akto (1996 m. gruodžio 12 d. PIT sprendimo *Altmann ir kt. prieš Komisiją*, T-177/94 ir T-377/94, Rink. p. II-2041, 50–52 punktai). Tačiau šiuo atveju skundžiamas ne Sprendimas 93/82. Be to, nagrinėjant ieškinį dėl Sprendimo 93/82 nebuvo pateikta „daugybė pagrindų“. Galiausiai, ginčijamo sprendimo atskiras priėmimas Sprendimo 93/82, priimto prieš dvylika metų, pagrindu yra neleistinas.

51 Antra, kadangi konkurencijos teisė „iš esmės kyla iš baudžiamosios teisės“ ir „baudžiamojoje teisėje taikytinų pagrindinių teisių <…>, taikomų konkurencijos teisės baudų skyrimo procedūrose“ (1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hüls prieš Komisiją*, C-199/92 P, Rink. p. I-4287, 150 punktas kartu su Europos

žmogaus teisių teismo praktika), iš „taikytinų bendrų principų“ bei, be kita ko, iš Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio ir Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių pakto 15 straipsnio išplaukia, kad turi būti taikomas palankiausias įstatymas. Remiantis principu *tempus regit actum*, skundžiamo Bendrijos teisės akto teisėtumas vertinamas atsižvelgiant į jo priėmimo metu buvusias faktines ir teisines aplinkybes, o taikytina teisė tapo iš esmės palankesnė ieškovei po to, kai buvo priimtas Sprendimas 93/82. Ieškovės teigimu, Komisijos nurodytas teisinio saugumo principas negali jai kliudyti atsižvelgti į tokį (teisės) pasikeitimą. Priešingai, remdamasi *nulla poena sine lege* principu, kuris „iš esmės yra susijęs su teisinio saugumo principu“, ir EŽTK 7 straipsniu bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsniu, ji privalėjo atsižvelgti į minėtą (teisės) pasikeitimą.

52 Trečia, daugybė priėmus Sprendimą 93/82 įvykusių faktų patvirtino, kad pirminiai kaltinimai buvo klaidingi ir Komisija negali jų nepaisyti.

53 Ketvirta, pirminių kaltinimų netikslumas sutrukdė ieškovei juos užginčyti.

54 Komisija mano, kad visi šį pagrindą pagrindžiantys argumentai yra nepagrįsti. Šiais argumentais, pažeidžiant *res judicata* ir teisinio saugumo principus, ginčijami Teisingumo Teismo sprendime *CMB* ir Pirmosios instancijos teismo sprendime *CMB* padaryta išvada ir nepanaikintos Sprendimo 93/82 dalys, būtent tos, kuriose

konstatuojami nagrinėjami piktnaudžiavimo atvejai. Ji taip pat ginčija Bendrijos konkurencijos teisės baudžiamąjį pobūdį ir tariamą jos pasikeitimą ieškovės naudai.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

55 Primintina, jog Teisingumo Teismas pripažino esminę galutinio teismo sprendimo *res judicata* galios principo laikymosi svarbą tiek Bendrijos teisės sistemoje, tiek nacionalinės teisės sistemose. Iš tiesų, siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą, taip pat gero teisingumo vykdymą, yra svarbu, kad teismo sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus pasinaudojimo jomis numatytiems terminams tampa galutiniais, nebegalėtų būti ginčijami (2003 m. rugsėjo 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Köbler*, C-224/01, Rink. p. I-10239, 38 punktas ir 2006 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kapferer*, C-234/04, Rink. p. I-2585, 20 punktas).

56 Faktinių ir teisinių aplinkybių vertinimas galutinai įgyja *res judicata* galią, kai jos buvo realiai ar būtinai išnagrinėtos sprendime ir šio sprendimo dalies panaikinimas jų nepaveikė (Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 77 punktas, šiuo klausimu taip pat žr. 2002 m. vasario 28 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cascades prieš Komisiją*, T-308/94, Rink. p. II-813, 70 punktą).

57 Todėl, kadangi Teisingumo Teismo sprendime *CMB* ir Pirmosios instancijos teismo sprendime *CMB* realiai ir būtinai išnagrinėtų faktinių ir teisinių aplinkybių nepaveikė

Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMB* dalies panaikinimas, jos galutinai įgijo *res judicata* galią. Iš to išplaukia, kad visos Teisingumo Teismo sprendimo *CMB* šalys, įskaitant ieškovę ir Komisiją, negali iš naujo ginčyti pirmesnio sprendimo.

58 Ieškovės nuoroda į minėtą sprendimą *Altmann ir kt. prieš Komisiją* negali užginčyti šios išvados. Iš tikrųjų, kaip pastebi Komisija, minėtas sprendimas buvo priimtas nagrinėjant prieštaravimą dėl priimtinumo, o šio ieškinio priimtinumas nebuvo užginčytas. Taigi minėtas sprendimas *Altmann ir kt. prieš Komisiją,* kuris patenka į nusistovėjusią teismo praktiką, pagal kurią Teisingumo Teismo sprendimo *res judicata* galia sudaro kliūčių paskesnio ieškinio priimtinumui tik tuo atveju, jei du ieškiniai susiję su tomis pačiomis bylos šalimis, yra dėl to paties dalyko ir pagrįsti tuo pačiu pagrindu (šiuo klausimu žr. 1985 m. rugsėjo 19 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hoogovens Groep prieš Komisiją,* 172/83 ir 226/83, Rink. p. 2831, 9 punktą ir 1988 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją* 358/85 ir 51/86, Rink. p. 4821, 12 punktą, 1990 m. kovo 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Maindiaux ir kt. prieš CES*, T-28/89, Rink. p. II-59, 23 punktas), nėra svarbus.

59 Be to, reikia priminti, kad pagal teisinio saugumo principą Bendrijos institucijų teisės aktams taikoma teisėtumo prezumpcija ir jie sukelia teisines pasekmes tol, kol jie nėra pripažinti netekusiais galios, panaikinti patenkinus ieškinį dėl panaikinimo, paskelbti negaliojančiais prejudiciniu sprendimu arba netaikytinais patenkinus prieštaravimą dėl teisėtumo (2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-475/01, Rink. p. I-8923, 18 ir paskesni punktai). Be to, teisinio saugumo principas taip pat neleidžia ginčyti Bendrijos institucijų teisės aktų galutinio pobūdžio, kai sueina EB 230 straipsnyje numatytas ieškinių dėl šių aktų pateikimo terminas, net kalbant apie prieštaravimą dėl minėtų aktų teisėtumo (1997 m. sausio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Wiljo*, C-178/95, Rink. p. I-585, 19 punktas ir 2001 m. vasario 15 d. Sprendimo *Nachi Europe*, C-239/99, Rink. p. I-1197, 29 punktas, šiuo klausimu taip pat žr. 1994 m. kovo 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *TWD*, C-188/92, Rink. p. I-833, 16 punktą).

60 Taigi nepanaikintos Sprendimo 93/82 dalys, kurios nebegali būti ginčijamos, galutinai sudaro Bendrijos teisės dalį ir sukelia teisines pasekmes. Tai galioja taip pat Sprendimo 93/82 nuostatoms dėl ieškovės dalyvavimo nustatytuose piktnaudžiavimo atvejuose, nes baudos panaikinimas (t. y. tik Sprendimo 93/82 rezoliucinės dalies 6 ir 7 straipsnių) Teisingumo Teismo sprendimu *CMB* vien dėl procedūrinių priežasčių neturi jokios įtakos minėtų Sprendimo 93/82 nuostatų teisėtumui. Be to, ieškovė šio teisėtumo neginčija.

61 Iš to matyti, jog ieškovės argumentą, kad nagrinėjant ieškinį dėl Sprendimo 93/82 nebuvo nurodyta kitų pagrindų, reikia atmesti kaip nepagrįstą. Iš tikrųjų, jei su tokiu argumentu būtų sutikta, tai reikštų, kad pažeidžiant teisinio saugumo principą būtų užginčijamos jau galutinai įsigaliojusios Sprendimo 93/82 dalys.

62 Iš to taip pat aišku, kad Komisija galėjo teisėtai grįsti ginčijamą sprendimą nepanaikintomis Sprendimo 93/82 dalimis, skirdama ieškovei baudą už (minėtame sprendime) nustatytus piktnaudžiavimo atvejus.

63 Šiuo klausimu nei Reglamentas Nr. 4056/86, nei Reglamentas Nr. 17 aiškiai nepašalino galimybės formaliai atskirai, remiantis atskirais teisiniais pagrindais, priimti du atskirus aktus, t. y. vieną, kuriame būtų konstatuotas pažeidimas (Reglamento Nr. 4056/86 atveju remiantis jo 11 straipsnio 1 dalimi), ir kitą, kuriuo būtų paskirta bauda (remiantis to paties reglamento 19 straipsnio 2 dalimi).

64 Be to, nesvarbu, kad nuo Sprendimo 93/82 iki ginčijamo sprendimo priėmimo praėjo dvylika metų, nes pastarasis buvo priimtas neviršijus Reglamente Nr. 2988/74 nustatyto senaties termino.

65 Ieškovės argumentas, kad Bendrijos konkurencijos materialinė teisė tariamai yra baudžiamojo pobūdžio ir kad būtina, jog Komisija ginčijamame sprendime atsižvelgtų į šios teisės pasikeitimą, kuris tariamai yra palankesnis ieškovei, taip pat turi būti atmestas.

66 Iš tikrųjų šis argumentas yra klaidingas. Iš Reglamento Nr. 4056/86 19 straipsnio 4 dalies teksto matyti, kad net pagal šią nuostatą paskirtos baudos nėra baudžiamosios. Be to, nuspręsta, kad Bendrijos konkurencijos teisės veiksmingumas būtų rimtai pažeistas, jei būtų pripažinta, kad konkurencijos teisė kilo iš baudžiamosios teisės (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 18 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Volkswagen prieš Komisiją*, C-338/00 P, Rink. p. I-9189, 97 punktą). Dar daugiau, reikia pažymėti, kad ieškovės nurodytas sprendimas *Hüls prieš Komisiją* nėra svarbus, nes minėtame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė tik, kad nekaltumo prezumpcijos principas taikomas įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimo nagrinėjimo procedūroms, kuriose gali būti paskiriamos vienkartinės ar periodinės baudos (150 punktas). Galiausiai konstatuotina, kad ieškovė nepateikia jokių kitų argumentų šiam teiginiui, kurį reikia atmesti, pagrįsti.

67 Iš to išplaukia, kad ieškovės argumentą reikia atmesti nenagrinėjant, ar konkurencijos taisyklės, kurių pažeidimas buvo nustatytas ir už kurias buvo nubausta Sprendimu 93/82, per laikotarpį nuo Teisingumo Teismo sprendimo *CMB*, kuriame buvo patvirtinta Sprendime 93/82 pateikta su pažeidimų konstatavimu susijusi analizė, iki ginčijamo sprendimo priėmimo tapo palankesnės ieškovei. Be to, reikia pastebėti, kad net darant prielaidą, jog konkurencijos teisė tapo ieškovei palankesnė, ko pastaroji visai neįrodė, ji būtų nepalanki Sprendimo 93/82, kuriame konstatuoti pažeidimai ir ieškovės dalyvavimas darant šiuos pažeidimus, adresatėms, nes priešingu atveju būtų pažeisti teisinio saugumo ir *res judicata* galios principai.

68 Dėl ieškovės argumento dėl tariamai nuo Sprendimo 93/82 priėmimo naujai atsiradusių aplinkybių pažymėtina, kad net tuo atveju, jei tokių aplinkybių buvo, į jas nereikėtų atsižvelgti dėl *res judicata* galios principo, kuris Komisijai taip pat taikytinas, ir teisinio saugumo principo bei dėl to, kad Komisija turi atlikti sudėtingus vertinimus konkurencijos srityje, atsižvelgdama tik į tas aplinkybes, kurios jai buvo žinomos vertinant (2000 m. kovo 28 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *T. Port prieš Komisiją*, T-251/97, Rink. p. II-1175, 38 punktas).

69 Galiausiai argumentas, kad pirminiai kaltinimai tariamai yra netikslūs, kuris pateikiamas tik kaip teiginys, taip pat turi būti atmestas, nes ieškovė neįrodė, kad jos padėtis būtų kitokia, jei pirminiai kaltinimai būtų tikslūs.

70 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad trečiasis ieškinio pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl antrojo pagrindo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu

— Šalių argumentai

71 Ieškovė teigia, kad ši teisė į gynybą buvo pažeista dėl to, kad Komisija, neatsižvelgusi į „esminius“ teisės pasikeitimus, atsisakė nagrinėti piktnaudžiavimą ir apsiribojo tik baudos analize. Dėl to, kad ieškovė gavo tik „kopiją pastaboms pareikšti“, ji tuo metu negalėjo gintis taip, kaip tiesioginė pranešimo apie kaltinimus gavėja ir potenciali baudos mokėtoja. Kadangi Teisingumo Teismas panaikino Sprendimu 93/82 ieškovei paskirtą baudą, motyvuodamas tuo, kad 1990 m. PK buvo adresuotas ne jai, Komisija privalėjo atnaujinti visą procedūrą, išsiųsdama ieškovei „visą“ pranešimą apie kaltinimus, t. y. leisdama jai užginčyti Sprendime 93/82 nustatytus pažeidimus. Taigi

2003 m. PK neatlieka savo funkcijos pateikti įmonėms visą informaciją, kurios reikia tam, kad jos galėtų pasinaudoti savo teise į gynybą prieš Komisijai priimant galutinį sprendimą (1993 m. kovo 31 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ahlström Osakeyhtiö ir kt. prieš Komisiją,* C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85, C-125/85 ir C-129/85, Rink. p. I-1307, I-1594, 42 punktas).

72 Komisija nurodo, kad ieškovė, priešingai negu kita Sprendimą 93/82, kuris buvo jai skirtas, skundžianti įmonė, nusprendė remtis šiais argumentais ieškinio dėl Sprendimo 93/82 nagrinėjimo procese tik tiek, kiek tai susiję su bauda, o tai įrodo, kad nustatant pažeidimus ji jautėsi pakankamai apginta. Be to, ji tvirtina, kad teisinio saugumo principas neleidžia ieškovei remtis šiais argumentais šiame procese, ir papildomai šiuo klausimu nurodo Teisingumo Teismo sprendimą *PVC II* (73 punktas), pagal kurį procedūra dėl panaikinto akto pakeitimo gali būti atnaujinta tuo klausimu, dėl kurio įvyko pažeidimas. Šis principas *a fortiori* taikytinas šiuo atveju, nes Teisingumo Teismas sprendimu *CMB* panaikino tik su baudų skyrimu susijusią Sprendimo 93/82 dalį. Galiausiai ji pažymi, kad šioje byloje pirminis formos trūkumas buvo ištaisytas, nes ieškovei buvo išsiųstas 2003 m. PK, kuriuo ji buvo informuota apie galimą individualios baudos skyrimą.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

73 Šiuo pagrindu ieškovė nurodo, jog tai, kad ji turėjo galimybę užginčyti pažeidimus nagrinėjant ieškinį dėl Sprendimo 93/82, tačiau neturėjo tokios galimybės per

administracinę procedūrą, kuri įvyko iki minėto sprendimo priėmimo, pažeidė jos teisę į gynybą administracinėje procedūroje, kuri vyko iki ginčijamo sprendimo priėmimo.

74 Per posėdį ieškovės buvo paklausta, kaip ji užtikrintų geresnę nei jos atžvilgiu *Cewal*, kaip linijinių laivų konferencijos narės, vykdyta, gynybą, jei ji būtų tiesioginė 1990 m. PK adresatė. Tačiau ieškovė nepateikė jokio įtikinamo atsakymo. Iš tikrųjų ji tik nurodė kompromisą, kuriuo, jos manymu, buvo pagrįsta visa profesionalios asociacijos, kurios konkuruojantys nariai turėjo skirtingų, net priešingų interesų, gynybos linija. Pirmosios instancijos teismas mano, kad toks bendras argumentas nėra įtikinamas šiuo atveju, nes visos be išimties *Cewal* narės buvo suinteresuotos užginčyti pažeidimus, kuriuos Komisija konstatavo 1990 m. PK.

75 Taigi ieškovė turi pateikti svarių įrodymų, jog jos situacija būtų kitokia, t. y. kad Sprendimas 93/82 galėtų būti kitoks, kalbant apie piktnaudžiavimo, kuriuo ji kaltinama, konstatavimą, jei jai būtų suteikta galimybė pateikti savo pastabas ne kaip 1990 m. PK kopijos gavėjai, o kaip tiesioginei minėto pranešimo apie kaltinimus adresatei. Šiuo klausimu reikia priminti, kad ieškovei buvo ne tik formaliai pasiūlyta pateikti pastabas raštu dėl 1990 m. PK (galimybė, kuria ji realiai pasinaudojo), bet ir dalyvauti administraciniame posėdyje, kuris jai dalyvaujant įvyko 1990 m. spalio 22 dieną.

76 Bet kuriuo atveju, net darant prielaidą, kad ieškovė negalėjo geriausiai apsiginti nuo nustatytų pažeidimų per pirminę administracinę procedūrą, o to ji neįrodė, tokiu tariamu jos teisės į gynybą pažeidimu negalima sėkmingai remtis šioje byloje, nes Sprendimo 93/82 dalis, kurioje buvo konstatuoti pažeidimai, tapo galutinė. Iš tikrųjų

reikia priminti (žr. šio sprendimo 59–61 punktus), kad teisinio saugumo principas neleidžia ginčyti nepanaikintų Sprendimo 93/82 dalių.

77 Be to, pabrėžtina, jog remiantis 2003 m. PK bauda skiriama ieškovei. Ieškovė į tai išsamiai atsakė, ginčydama nustatytus pažeidimus, tačiau nenurodydama net menkiausio argumento, kuris kaip nors būtų susijęs su šiuo pagrindu. Ginčijamame sprendime Komisija pateikė visiškai tapačius 2003 m. PK pateiktiems kaltinimus, kurie savo ruožtu tapatūs pateiktiems Sprendime 93/82. Be to, ieškovė turėjo pokalbį su byla nagrinėjančiu pareigūnu. Jai buvo pasiūlyta susipažinti su bylos medžiaga. Taigi formaliai ji galėjo pasinaudoti savo teise į gynybą. Todėl, priešingai negu nurodo ieškovė, 2003 m. PK visiškai atliko savo funkciją.

78 Galiausiai, dėl tariamo ieškovės teisės į gynybą pažeidimo, kuris nurodomas pateikiant šį pagrindą, išplaukiantį iš tos aplinkybės, kad ieškovė negalėjo surasti ankstesnių dokumentų arba buvusių darbuotojų dėl to, kad nuo Sprendimo 93/82 priėmimo praėjo daug laiko (žr. šio sprendimo 17 punktą), manytina, kad ieškovė nepateikė tokio pažeidimo įrodymų ir konkrečiai nenurodo, kokie dokumentai arba parodymai jai būtų naudingi. Be to, reikia priminti, kad ieškovė laiku nepasinaudojo jai suteikta galimybe susipažinti su bylos medžiaga (skundžiamo sprendimo 49 konstatuojamoji dalis), nors, kaip per posėdį pažymėjo Komisija, joje buvo visi dokumentai. Bet kuriuo atveju atrodo, kad ieškovės nurodyti dokumentai, kurių tariamai trūksta, yra susiję su materialiuoju pažeidimų pobūdžiu. Tačiau, kadangi pastarieji buvo galutinai konstatuoti Sprendime 93/82, dėl jų materialiojo pobūdžio negali būti diskutuojama iš naujo, nes priešingu atveju būtų pažeisti *res judicata* galios ir teisinio saugumo principai.

79 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad antrasis ieškinio pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl ketvirtojo pagrindo, susijusio su nepakankamu motyvavimu ir ginčijamo sprendimo pateisinimo nebuvimu

— Šalių argumentai

80 Ieškovė iš esmės teigia, kad ginčijamas sprendimas yra nepakankamai motyvuotas todėl, kad Komisija neįrodė nei *Cewal* dominuojančios padėties, nei nė vieno iš trijų konstatuotų tariamo piktnaudžiavimo atvejų, nei jų rinkos naikinamojo poveikio EB 82 straipsnio prasme. Be to, ginčijamas sprendimas nesuteikė Pirmosios instancijos teismui galimybės remiantis savo neribota jurisdikcija kontroliuoti baudos pagrįstumą ir dydį.

81 Komisija iš esmės atsako, kad šį pagrindą, susijusį su antruoju ir sutampantį su trečiuoju pagrindais, reikia atmesti. Iš tikrųjų juo siekiama akivaizdžiai pažeidžiant ieškinių pareiškimo terminus, teisinio saugumo ir *res judicata* galios principus, iš naujo išnagrinėti ne tik nepanaikintų Sprendimo 93/82 dalių pagrįstumą, bet ir galutines Teisingumo Teismo sprendimo *CMB* ir Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMB,* atmetusių pagrindus dėl Sprendimo 93/82 išvadų apie ieškovės piktnaudžiavimą panaikinimo, dalis.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

82 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką pareiga motyvuoti yra esminis formos reikalavimas, kurį reikia skirti nuo klausimo dėl motyvavimo pagrįstumo, kuris yra susijęs su pačiu ginčijamo akto teisėtumu. Šiuo požiūriu EB 253 straipsnyje numatytas motyvavimas priskiriamas ginčijamam aktui ir turi aiškiai bei nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos motyvus, kad suinteresuotieji asmenys žinotų tokio

sprendimo priėmimo priežastis ir galėtų ginti savo teises, o kompetentingas teismas galėtų vykdyti kontrolę (1985 m. kovo 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Nyderlandai ir Leeuwarder Papierwarenfabriek prieš Komisiją*, 296/82 ir 318/82, Rink. p. 809, 19 punktas ir 2002 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-114/00, Rink. p. I-7657, 62 punktas). Turint omenyje remiantis EB 82 straipsniu priimtą sprendimą, šis principas reikalauja, kad sprendime būtų nurodyti faktai, nuo kurių priklauso priemonės teisinis pagrindimas, ir argumentai, kuriais remiantis priimtas šis sprendimas (šiuo klausimu žr. 2007 m. sausio 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *France Télécom prieš Komisiją*, T-340/03, Rink. p. II-107, 57 punktą, kuris nebuvo apskųstas apeliacine tvarka šiuo klausimu).

83 Iš tikrųjų šis pagrindas grindžiamas prezumpcija, kad Komisija privalėjo iš naujo išnagrinėti bylos dalį, kurioje konstatuojami pažeidimai. Tačiau ginčijamas sprendimas – tai sprendimas, kuriuo skiriama bauda pagal Reglamento Nr. 2988/74 19 straipsnio 2 dalį (žr. šio sprendimo 22 punktą). Būtini baudos paskyrimo motyvai yra pateikti ginčijamo sprendimo 67–111 konstatuojamosiose dalyse. Be to, ginčijamame sprendime nurodytas požiūris, pagal kurį baudos paskyrimas grindžiamas nepanaikintomis ir galutinėmis Sprendimo 93/82 dalimis, tiek kiek jose konstatuojami piktnaudžiavimo atvejai, buvo laikomas pagrįstu vertinant trečiąjį pagrindą. Taip pat aišku, kad Komisija tokį požiūrį pakankamai teisiškai pagrindė. Iš tikrųjų iš ginčijamo sprendimo (17 ir 41 konstatuojamosios dalys) bei iš 2003 m. PK – visų pirma iš jo 27 konstatuojamosios dalies – matyti, kad dėl ieškovės piktnaudžiavimo Komisija paprasčiausiai daro nuorodą į Sprendimo 93/82 dalis, nustatančias minėtus pažeidimus, kurie glaustai išdėstyti ginčijamame sprendime (21–40 konstatuojamosios dalys). Komisija ginčijamame sprendime (42–46 konstatuojamosios dalys) taip pat pažymėjo, kad šios nepanaikintos Sprendimo 93/82 dalys, remiantis teisinio saugumo ir *res judicata* galios principais, yra galutinės.

84 Taigi neginčytina, kad ieškovė turėjo galimybę žinoti visus ginčijamo sprendimo pateisinimus. Be to, konstatuotina, kad Pirmosios instancijos teismas galėjo visiškai užtikrinti ginčijamo sprendimo teisėtumo kontrolę.

85 Iš to, kas nurodyta, aišku, kad ginčijamas sprendimas yra pakankamai motyvuotas.

86 Šiomis aplinkybėmis ketvirtasis pagrindas atmestinas kaip nepagrįstas.

Dėl papildomų reikalavimų, susijusių su paskirtos baudos dydžio sumažinimu

Dėl penkto pagrindo, susijusio su baudos diskriminuojamuoju pobūdžiu

— Šalių argumentai

87 Ieškovė teigia, kad „beveik visos“ baudos skyrimas ieškovei yra diskriminuojamojo pobūdžio. Iš tikrųjų *Compagnie maritime du Congo* (toliau – CMDC), buvusiai *Compagnie maritime zaïroise* (toliau – CMZ), kuri pagal Reglamento Nr. 4056/86 3 straipsnio e punkte numatytą krovinių paskirstymo sistemą gavo daugiausia naudos iš piktnaudžiavimo, nes jai atiteko didžiausia pajamų dalis, taip pat turėtų būti paskirta bauda. Be to, tai, kad *Cewal* direktorius ir generalinis sekretorius buvo ieškovės valdybos nariai, kad *Cewal* generalinis sekretoriatas buvo tose pačiose patalpose kaip ir ieškovės, kaip faktai, parodantys galimą ieškovės palankesnę padėtį, nurodyti ginčijamame sprendime, nebuvo lemiami argumentai. Iš tikrųjų *Cewal* buvo atskiras nuo kitų narių subjektas ir visi jo sprendimai buvo priimami vienbalsiai arba 2/3 visų jo narių balsų dauguma. Argumentas, kad ieškovė įgijo *Dafra-Lines* ir *Deutsche Afrika Linien-Woermann Linie* kontrolę, taip pat nėra lemiamas. Iš tikrųjų (kontrolės) įgijimo datos nesutampa su laikotarpiu, per kurį buvo tariamai piktnaudžiaujama. Kalbant apie CMZ teisių pardavimą arba perleidimą ieškovei arba *Cewal,* jie laikytini trumpalaikiais ieškovės ir CMZ susitarimais, kuriems galiojant pastaroji toliau neribojama vykdė jūrų

transporto operatorės veiklą. 1993 m. CMZ ir vėl naudojo savo laivus. Tokia praktika išliko ir nutraukus tariamą piktnaudžiavimą. Per piktnaudžiavimo laikotarpį CMZ teikė reguliarios (linijinių) laivų paslaugas. Galiausiai CMDC buvo vienintelė *Cewal* narė, kuri vis dar vykdė veiklą maršrutu Europa–Zairas (vėliau tapęs Kongo Respublika). Be to, Komisijos požiūris, kad iš *Cewal* narių daugiausia įgaliojimų turėjo ieškovė ir kad jos veiksmai darė ypač didelį poveikį rinkai, prieštarauja Komisijos praktikai ir kolektyvinės dominuojančios padėties teorijai. Galiausiai, priimant ginčijamą sprendimą, CMDC nebebuvo sunkioje finansinėje padėtyje, dėl kurios jai nebuvo skirta bauda Komisijos sprendimu 93/82, o ieškovė tokių sunkumų turėjo.

88 Tokiomis aplinkybėmis „vienintelis“ ginčijamo sprendimo 88 konstatuojamojoje dalyje pateiktas baudos neskyrimo CMDC „pateisinimas“, pagal kurį nė vienas *Cewal* narių „negali teigti, jog yra tokioje padėtyje kaip CMZ <…>, (kuri) turėjo parduoti savo laivus ir nebevykdyti jūrų transporto veiklos“, yra neįtikinamas. Iš tikrųjų būtent ieškovė šiuo metu yra tokioje padėtyje, t. y. nebeturi laivų ir nebevykdo jūrų transporto veiklos. Komisijos argumentas, atvirkščiai, pagrindžia tai, kodėl baudą turi mokėti CMDC, o ne ieškovė.

89 Be to, ieškovė nurodo, jog Komisija pripažino, kad nustatydama baudos dydį referenciniais metais laikė 2003 m., o ne 1992 metus. Tokiomis aplinkybėmis Komisija

turėjo išnagrinėti baudos diskriminuojamąjį pobūdį 2004 m. ir atsižvelgti į tai, kad šiuo metu CMDC vykdo veiklą nagrinėjamame sektoriuje ir nebepatiria sunkumų, dėl kurių Komisija neskyrė jai baudos Sprendimu 93/82.

90 Norėdama atmesti kaltinimus dėl vienodo požiūrio (principo) nesilaikymo, Komisija taip pat negalėjo pagrįstai remtis Pirmosios instancijos teismo sprendimu *CMB*, kuriame buvo išreikšta nuomonė apie 1992 m. susiklosčiusią situaciją. Atvirkščiai, Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMB* 237 punktas, 2004 m. taikytas ieškovei, turėjo atleisti ją nuo visos baudos mokėjimo, nes ji nebevykdo nagrinėjamos veiklos.

91 Komisija ginčija šiuos argumentus.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

92 Primintina, kad vienodo požiūrio principas yra pažeidžiamas tik tuo atveju, kai panašios situacijos vertinamos skirtingai arba skirtingos situacijos vertinamos vienodai, išskyrus atvejus, kai toks vertinimas gali būti objektyviai pateisinamas (2005 m. lapkričio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Union Pigments prieš Komisiją*, T-62/02, Rink. p. II-5057, 155 ir 156 punktai, 2005 m. gruodžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Brouwerij Haacht prieš Komisiją*, T-48/02, Rink. p. II-5259, 108 punktas ir 2005 m. gruodžio 5 d. Pirmosios instancijos sprendimo *Westfalen Gassen Nederland prieš Komisiją*, T-303/02, Rink. p. II-4567, 152 punktas).

93 Šioje byloje ieškovė teigia esą ji, lyginant su kitomis įmonėmis, *Cewal* narėmis, ir ypač su CMDC, kuriai bauda nebuvo paskirta, diskriminuojama, nors priimant ginčijamą sprendimą ji buvo situacijoje, panašioje į ieškovės situaciją priimant Sprendimą 93/82.

94 Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas primena, kad, jei įmonė savo veiksmais pažeidė EB 82 straipsnį, ji negali išvengti sankcijų motyvuodama tuo, kad bauda nebuvo skirta kitiems ūkio subjektams, net tuo atveju, kai, kaip šioje byloje, į Bendrijos teismą dėl pastarųjų situacijos nebuvo kreiptasi (dėl pažeidusių EB 81 straipsnį įmonių žr. minėto sprendimo *Ahlström Osaheyhtiö ir kt. prieš Komisiją* 197 punktą, sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ir Technische Unie prieš Komisiją* 430 punktą ir sprendimo *Peróxidos Orgánicos prieš Komisiją* 77 punktą).

95 Bet kuriuo atveju reikia manyti, kad įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 4056/86 21 straipsnį EB 229 straipsnio prasme Pirmosios instancijos teismas neturi mažinti ieškovei paskirtos baudos dydžio atsižvelgdamas į tariamą pastarosios diskriminavimą CMDC atžvilgiu.

96 Iš tikrųjų, viena vertus, negalima teigti, kad priimant Sprendimą 93/82 ieškovė ir CMZ buvo panašiose situacijose. Pakanka priminti didesnį ieškovės dalyvavimo darant pažeidimus mastą. Be to, priimant Sprendimą 93/82 CMZ buvo visiškai kitokioje finansinėje ir komercinėje padėtyje nei ieškovė, todėl Komisija nepažeidė lygybės principo, ieškovei skyrusi didesnę baudą negu kitoms *Cewal* narėms ir nepaskyrusi baudos CMZ.

97 Kita vertus, nagrinėjant šį pagrindą ieškovės nurodomas situacijų panašumas yra susijęs su jos pačios padėties pasikeitimu, kuris įvyko jau konstatavus pažeidimus Sprendime 93/82. Todėl į tokį pasikeitimą nereikėjo atsižvelgti ginčijamame sprendime, kuriuo siekiama skirti piniginę baudą už Sprendime 93/82 galutinai nustatytus pažeidimus. Komisija turėjo atsižvelgti į pasikeitusią ieškovės padėtį tik tam, kad pagal Reglamento Nr. 4056/86 19 straipsnio 2 dalį neviršytų maksimalios 10 % iki ginčijamo sprendimo priėmimo buvusių verslo metų apyvartos ribos, o ji taip ir padarė (ginčijamo sprendimo 111 konstatuojamoji dalis).

98 Taigi penktasis pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl šeštojo pagrindo, susijusio su baudos neproporcingumu

— Šalių argumentai

99 Pagrįsdama šį pagrindą, ieškovė iš esmės pateikia keturis kaltinimus.

100 Pirma, nustatyti pažeidimai yra nesunkūs. Pastebėtina, kad per pažeidimo laikotarpį *Cewal* rinkos dalis sumažėjo konkurentų naudai, *Cewal* buvo apkaltinta nustačius ne per didelius, bet per mažus įkainius, o nagrinėjama rinka buvo „labai maža“.

101 Antra, ieškovė nurodo, kad kadangi baudimas už piktnaudžiavimą kolektyvine dominuojančia padėtimi buvo naujoviškas, atsižvelgiant į priešingą įprastą Komisijos ir teismų praktiką, jai reiktų skirti tik simbolinę baudą. Ieškovė taip pat tvirtina, kad tariamas piktnaudžiavimas šiuo metu yra visiškai kitokio pobūdžio, t. y. kad iš esmės piktnaudžiavimas, susijęs su susitarimu su *Ogefrem,* buvo pirmas toks atvejis, pasireiškęs spaudimu užsienio valstybės vyriausybei, kad piktnaudžiavimas, susijęs su „karo laivų“ praktika, išplėtė grobuoniškų įkainių sąvoką ir kad tiesioginės grąžinamosios lojalumo išmokos iškelia naują Reglamento Nr. 4056/86 aiškinimo problemą.

102 Trečia, ieškovė bendradarbiavo su Komisija kaip *Cewal* narė. Iš tikrųjų *Cewal* nutraukė piktnaudžiavimą kelis mėnesius prieš 1990 m. PK išsiuntimą ir taip pat stengėsi aktyviai talkinti Komisijai esant Europos Bendrijos, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ir Vakarų ir Centrinės Afrikos šalių teisės aktų kolizijai. Šis bendradarbiavimas vadovaujantis baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairėmis (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės) turėtų būti laikomas lengvinančia aplinkybe.

103 Galiausiai, ketvirta, neteisinga skaičiuoti baudą atsižvelgiant į pažeidimų trukmę. Kadangi piktnaudžiavimas „tęsėsi nuo pusantrų ir dvejų metų“, ieškovei neaišku, kodėl Komisija, atsižvelgusi į piktnaudžiavimą, jau nuo pirmųjų pažeidimo metų be pateisinamos priežasties padidino baudos dydį nuo 15 arba 20 %, t. y. „daug daugiau“, negu leidžia Komisijos praktika ir gairės.

104 Komisija atmeta šiuos argumentus.

105 Kalbėdama pirmiausia apie piktnaudžiavimo sunkumą, Komisija mano, kad su konkurentų dalies padidėjimu susijęs C*ewal* rinkos dalies sumažėjimas per pažeidimų vykdymo laikotarpį nepaneigia jos vertinimo, kuris iš esmės grindžiamas ne *Cewal* rinkos dalimi, o daugybe kitų veiksnių, pavyzdžiui, įprasti be „karo laivų“ praktikos taikomi važtos įkainiai, kurie viršija narių patiriamas sąnaudas ir yra silpnos konkurencijos rodikliai. Komisija primena, kad bet kuriuo atveju Pirmosios instancijos teismo sprendimas *CMB* patvirtino pažeidimų sunkumą.

106 Antra, dėl tariamo nubaudimo už Sprendime 93/82 nustatytus piktnaudžiavimo kolektyvine dominuojančia padėtimi atvejus naujoviškumo ir iš teismų praktikos išplaukiančio draudimo skirti baudą Komisija pirmiausia primena Pirmosios instancijos teismo sprendimą *CMB*, kuriuo remiantis buvo teisėta neatsižvelgti į minėtą tariamai naują kolektyvinės dominuojančios padėties sąvoką, nes inkriminuojamo piktnaudžiavimo tikslas pagal konkurencijos teisę nebuvo naujas. Komisija taip pat primena, kad Teisingumo Teismo sprendime *CMB* buvo aiškiai pašalinta galimybė, kad Sprendimu 93/82 baudžiama praktika būtų laikoma nauja piktnaudžiavimo rūšimi.

107 Trečia, dėl ieškovės argumento, susijusio su jos tariamu bendradarbiavimu ir visų pirma ta aplinkybe, kad *Cewal* greitai nutraukė piktnaudžiavimą, Komisija mano, kad gairės taikomos tik Komisijos praktikai skiriant baudas remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi, o ne remiantis Reglamento Nr. 4056/86 19 straipsnio 2 dalimi. Tačiau darant prielaidą, kad šioje byloje pagal analogiją galima taikyti gaires, ieškovė negalėtų remtis lengvinančia aplinkybe, nes į savanorišką pažeidimo nutraukimą prieš pradedant tyrimą Komisija jau pakankamai atsižvelgė nustatydama pažeidimo trukmę, ir įmonė gali remtis gairių 3 punkto trečia įtrauka tik tuo atveju, jei ji nutraukė pažeidimą įsikišus Komisijai

(2004 m. balandžio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-236/01, T-239/01, T-244/01, T-246/01, T-251/01 ir T-252/01, Rink. p. II-1181, 341 punktas). Remdamasi Pirmosios instancijos teismo sprendimu *CMB,* Komisija atmeta argumentą dėl ieškovės pagalbos Komisijai nagrinėjant teisės aktų koliziją.

108 Galiausiai dėl ieškovės argumento dėl pažeidimų trukmės Komisija mano, kad darant prielaidą, jog gairės taikytinos, remiantis gairių 1 punkto B dalimi baudos dydį galima būtų padidinti iki 50 % vidutinės trukmės pažeidimo atveju (nuo vienerių iki penkerių metų), t. y. iki 10 % per metus, įskaitant pirmuosius dvylika pažeidimo mėnesių. Komisija patikslina, kad ji nuolat taiko tokį padidinimą.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

109 Pirmiausia reikia priminti, kad, priešingai negu teigia Komisija, gairės pagal analogiją taikytinos nustatytiems transporto taisyklių pažeidimams, už kuriuos baudžiama pagal Reglamentą Nr. 4056/86, t. y. ir šioje byloje (minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* 242 punktas, 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Minoan Lines prieš Komisiją*, T-66/99, Rink. p. II-5515, 270 punktas ir sprendimo *Strintzis Lines Shipping prieš Komisiją*, T-65/99, Rink. p. II-5433, 158 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. prieš Komisiją*, T-191/98, T-212/98–T-214/98, Rink. p. II-3275, 1525, 1528 ir 1571 punktai).

110 Be to, ta aplinkybė, kad Teisingumo Teismas savo sprendime *CMB* panaikino Sprendimo 93/82 rezoliucinės dalies 6 ir 7 straipsnius, motyvuodamas tik procedūros pažeidimu, t. y. tuo, kad 1990 m. PK, kuriame kaip vienintelė potenciali baudos mokėtoja buvo įvardijama *Cewal*, nebuvo skirtas įmonėms, kurioms bauda buvo nustatyta atsižvelgiant į jų dalyvavimo darant pažeidimus laipsnį, neturi įtakos Sprendimo 93/82 dalių, susijusių su *Cewal* įvykdytų pažeidimų požymiais, įskaitant tuos, į kuriuos galima atsižvelgti nustatant ieškovei paskirtos baudos dydį, teisėtumui. Taigi įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 4056/86 21 straipsnį EB 229 straipsnio prasme vertinti ginčijamame sprendime ieškovei paskirtos baudos dydį, Pirmosios instancijos teismas gali teisėtai remtis šiomis dalimis.

Dėl piktnaudžiavimo sunkumo

111 Primintina, kad Sprendime 93/82 (102 ir 103 konstatuojamosios dalys) Komisija nusprendė, kad nagrinėjamas piktnaudžiavimas yra sunkus ir tyčinis. Be to, 2003 m. PK (31–61 konstatuojamosios dalys), vėliau ginčijamame sprendime (67–-84 konstatuojamosios dalys) Komisija vėl įvertino šiuos piktnaudžiavimo atvejus kaip sunkius pažeidimus. Ji, be kita ko, mano, kad buvo padarytas poveikis visai rinkai (Šiaurės jūros ir Kongo maršrutas).

112 Be to, reikia priminti, kad, be pagrindinių reikalavimų, kuriais siekiama panaikinti Sprendimą 93/82, ieškovė ginčijo pažeidimų pagal EB 81 ir EB 82 straipsnius buvimą, *Cewal* narių kolektyvinės dominuojančios padėties nustatymą bei piktnaudžiavimą taikant „karo laivų“ praktiką ir sudarant lojalumo sutartis. Tačiau ji neneigė, kad

nagrinėjama veikla buvo vykdoma siekiant pašalinti iš rinkos vienintelį konkurentą, todėl ieškovė negali pagrįstai ginčyti nagrinėjamo piktnaudžiavimo tyčinio pobūdžio ir sunkumo.

113 Taigi reikia atmesti kaltinimą dėl nagrinėjamų piktnaudžiavimo atvejų sunkumo nebuvimo.

Dėl tariamo pažeidimų naujoviškumo

114 Primintina, jog Sprendime 93/82 (116–119 konstatuojamosios dalys) Komisija nusprendė, kad nagrinėjami piktnaudžiavimo atvejai nėra nauji ir kad baudos sumažinimai neturi pagrindo. Sprendime *CMB* (248 punktas) Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nagrinėjami pažeidimai nėra nauji. Teisingumo Teismas aiškiai patvirtino šį vertinimą „karo laivų“ praktikos atžvilgiu (Teisingumo Teismo sprendimo *CMB* 120 punktas).

115 2003 m. PK (63–67 konstatuojamosios dalys), vėliau ginčijamame sprendime (101–-106 konstatuojamosios dalys) Komisija laikosi savo pirminio požiūrio.

116 Taigi Pirmosios instancijos teismas mano, kad nėra pagrindo atsisakyti savo ankstesnio vertinimo. Iš tikrųjų reikia konstatuoti, kad inkriminuojamo piktnaudžiavimo tikslas, būtent pašalinti iš rinkos pagrindinį konkurentą, nėra naujas konkurencijos teisėje.

117 Taigi reikia atmesti kaltinimą dėl tariamo nagrinėjamo pažeidimo naujoviškumo.

Dėl tariamo bendradarbiavimo su Komisija

118 Pirmiausia dėl tariamos *Cewal* pagalbos Komisijai derybose su trečiosiomis valstybėmis arba EBPO konstatuotina, kad sprendime *CMB* (239 punktas) Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog tokia pagalba neturėjo jokios įtakos už tris EB 82 straipsnio pažeidimus paskirtos baudos dydžiui.

119 Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas mano, kad nėra jokio pagrindo atsisakyti savo ankstesnio vertinimo.

120 Dėl tariamo ieškovės bendradarbiavimo, susijusio su pažeidimų nutraukimu po pirmųjų Komisijos veiksmų, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką paprastai iš Komisijos negalima reikalauti atsižvelgti į besitęsiantį pažeidimą kaip į sunkinančią aplinkybę ar į pažeidimo nutraukimą kaip į lengvinančią aplinkybę (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją*, T-31/99, Rink. p. II-1881, 213 punktas). Iš tikrųjų sumažinus baudą būtų du kartus atsižvelgta į pažeidimo trukmę nustatant baudų dydį. Todėl Komisija neprivalo, naudodamasi savo diskrecija, sumažinti baudą dėl akivaizdaus pažeidimo nutraukimo, nepaisant to, ar pažeidimas buvo nutrauktas prieš jai įsikišant, ar vėliau.

121 Taigi reikia atmesti kaltinimą, susijusį su tariamu ieškovės bendradarbiavimu su Komisija.

Dėl pažeidimų trukmės

122 Pirmiausia primintina, kad pagal Sprendimą 93/82, o prireikus, remiantis Pirmosios instancijos teismo teiginiais sprendime *CMB* (241 ir 242 punktai), susitarimas su *Ogefrem* laikytinas pažeidimu nuo Reglamento Nr. 4056/86 įsigaliojimo, būtent nuo 1987 m. liepos 1 d. iki 1989 m. rugsėjo pabaigos, t. y. jis tęsėsi dvejus metus ir tris mėnesius. Su lojalumo susitarimais susijęs pažeidimas buvo padarytas nuo 1987 m. liepos 1 d. iki 1989 m. lapkričio pabaigos, t. y. tęsėsi dvejus metus ir penkis mėnesius. Galiausiai, su „karo laivų“ praktikos taikymu susijęs piktnaudžiavimas tęsėsi nuo 1988 m. gegužės iki 1989 m. lapkričio pabaigos, t. y. pusantrų metų.

123 Remiantis gairėmis nagrinėjami piktnaudžiavimo atvejai priskiriami vidutinės trukmės pažeidimams (nuo vienerių iki penkerių metų). Šiuo klausimu iš gairių 1 punkto B dalies matyti, kad už tokios trukmės pažeidimus gali būti taikoma papildoma bauda atsižvelgiant į pažeidimo trukmę, kuri gali siekti iki 50 % baudos dydžio, numatyto už pažeidimo sunkumą.

124 Gairėse nieko nekalbama apie tai, ar pirmaisiais pažeidimo metais pateisinamas baudos padidinimas 10 % baudos dydžio, numatyto už pažeidimo sunkumą. Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į gairių 1 punkto B dalį, atrodo, jog labai trumpa pažeidimo trukmė, t. y. trumpesnė kaip vieneri metai, pateisina tik tai, kad prie atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą nustatytos baudos nebus pridėta jokia papildoma suma (minėto sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* 283 punktas).

125 *A contrario* iš to matyti, kad kadangi nagrinėjami pažeidimai truko ilgiau nei vienerius metus, Komisija ginčijamame sprendime pagrįstai netiesiogiai nusprendė, kad už pažeidimą, kuris truko visus metus, baudą galima didinti iki 10 % baudos dydžio, kuris numatytas už pažeidimo sunkumą, ir iki 5 % už kiekvieną šešis mėnesius viršijantį laikotarpį, jei pažeidimas tęsėsi ilgiau nei vienerius metus.

126 Taigi baudos padidinimas 20 % už susitarimą su *Ogefrem* bei lojalumo susitarimus ir 15 % už piktnaudžiavimą, susijusį su „karo laivų“ praktikos taikymu, yra pateisinamas.

127 Todėl reikia atmesti kaltinimą, susijusį su netinkamu baudos dydžio, numatyto už pažeidimo trukmę, padidinimu.

128 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad šeštasis pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl septintojo pagrindo, susijusio su įprastos Komisijos praktikos pažeidimu

— Šalių argumentai

129 Ieškovė iš esmės mano, kad bylose dėl linijinių laivų konferencijos, išskyrus šią bylą, Komisija visada grįsdavo baudą atitinkamų linijinės laivybos sektoriaus įmonių pasauline apyvarta, pasiekta metais, ankstesniais nei ginčijamo sprendimo priėmimo metai. Tačiau Komisija nepagrįstai nukrypo nuo šios praktikos, nenurodžiusi jokio objektyvaus ir nediskriminacinio baudos skyrimo pagrindo. Be to, ieškovė teigia, kad

Komisija neatsižvelgė į 2003 m. PK nurodytą informaciją ir, užuot pasirinkusi 2003 m., neteisėtai (1995 m. balandžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Boël prieš Komisiją*, T-142/89, Rink. p. II-867, 133 punktas) ir nemotyvuotai pasirinko 1991 metus.

130 Komisija primena, kad, priėmus 1998 m. gaires, baudos dydis nebeskaičiuojamas remiantis pažeidimą padariusios įmonės apyvarta. Šiuo atžvilgiu, skaičiuojant baudos dydį, ginčijamame sprendime iš tikrųjų atsižvelgiama ne į ieškovės apyvartą, o visus kitus 2003 m. PK nurodytus veiksnius. Be to, referencinių metų pasirinkimas neturi reikšmės, nes abiem atvejais nebuvo viršyta 10 % ieškovės apyvartos riba.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

131 Primintina, kad Komisija, nustatydama baudos dydį pagal nagrinėjamo pažeidimo sunkumo laipsnį ir trukmę, neprivalo baudos nustatyti remdamasi konkrečių įmonių apyvarta pagrįstais dydžiais (2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 255 punktas ir minėto sprendimo *Bolloré ir kt. prieš Komisiją* 484 ir 496 punktai).

132 Be to, reikia nurodyti, kad Komisija nėra susaistyta savo ankstesnių sprendimų, ypač kai nurodyti sprendimai buvo priimti iki pradėta taikyti gaires (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Bolloré ir kt. prieš Komisiją* 650 punktą). Bet kuriuo atveju ankstesnė Komisijos praktika savaime nėra baudų konkurencijos srityje teisinis pagrindas, nes šis pagrindas yra apibrėžtas tik Reglamente Nr. 4056/86 (minėto sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, priimto taikant Reglamentą Nr. 17, ir pagal analogiją taikomo šioje byloje, 191 punktas).

133 Taigi Komisija galėjo teisėtai nesilaikyti savo ankstesnės praktikos ir nustatydama baudos dydį neatsižvelgti į ieškovės apyvartą dar ir todėl, kad ji turi diskreciją nustatyti baudos dydį, kad skatintų įmones laikytis konkurencijos taisyklių (šiuo klausimu ir pagal analogiją žr. minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 172 punktą ir sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją* 60 punktą bei jame nurodytą teismų praktiką).

134 Be to, reikia konstatuoti, kad referencinių metų pasirinkimas neturi reikšmės nustatant 10 % apyvartos ribą, kurios negalima viršyti, nes atsižvelgiant į ginčijamame sprendime pateiktus skaičius, kurių ieškovė neginčijo, paskirtos baudos dydis neviršija atitinkamos ieškovės apyvartos ribos, pasiektos tiek 1991 m., tiek 2003 metais.

135 Todėl septintasis pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl aštuntojo pagrindo, susijusio su piktnaudžiavimu įgaliojimais

— Šalių argumentai

136 Ieškovė iš esmės nurodo, kad baudos neskyrimą CMDC galima paaiškinti tik politinėmis priežastimis, nesusijusiomis su Bendrijos konkurencijos teise, kuriomis siekiama tiesiogiai nebaudžiant Zairo (tapusio Kongo Respublika) per CMZ, kurios 100 % priklauso Zairo valstybei, panaikinti Zairo prekių subsidijavimo sistemą. Keli veiksniai patvirtina tokį požiūrį, pavyzdžiui, procedūros, kurioje buvo priimtas Sprendimas 93/82, pradėjimo sąlygos, apskundus Zairo teisės aktus ir po nesėkmingų tam tikrų Bendrijos derybų su Zairu dėl ankstesnio konflikto, susijusio su Jungtinių Tautų konferencijos dėl prekybos ir plėtros (UNTAD) kodekso aiškinimu. 1992 m. balandžio 1 d. Sprendime 92/262/EEB dėl EEB sutarties 85 ir 86 straipsnių taikymo procedūros (IV/32.450 – *Comités armatoriaux franco-ouest-africains*) (OL L 134, p. 1), priimtame tuo pačiu metu kaip ir Sprendimas 93/82, Komisija taip pat nepaskyrė baudos už Afrikos linijinę laivybą. Be to, nacionaliniai arba aukšto lygio Komisijos pareigūnai iki priimant Sprendimą 93/82 atitinkamai nurodė, kad konkurencijos teisė nėra geriausia priemonė prekių vežimui Afrikoje sureguliuoti ir kad baudos paskyrimas CMZ sukeltų politinę problemą. Galiausiai ji ginčija, kad Komisija gali remtis Pirmosios instancijos teismo sprendimu *CMB*, nes pirmasis pagrindas, susijęs su piktnaudžiavimu įgaliojimais, buvo laikomas „visiškai kitu pagrindu“. Šiomis aplinkybėmis ginčijamas sprendimas buvo priimtas siekiant kito nei paskelbtas tikslo (1990 m. lapkričio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Fedesa ir kt.*, C-331/88, Rink. p. I-4023).

137 Komisija pažymi, jog tame, kad nebuvo skirta bauda CMDC, nemato piktnaudžiavimo įgaliojimais požymių, ir daro nuorodą į Pirmosios instancijos teismo sprendimą *CMB*, kuriame buvo atmestas analogiškas pagrindas. Komisija pabrėžia, kad ieškovės argumentai dėl šio pagrindo yra susiję su aplinkybėmis, kurios buvo susiklosčiusios iki priimant Sprendimą 93/82, ir iš tikrųjų jais siekiama dar kartą užginčyti minėto

sprendimo pagrįstumą. Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad ieškovė net nesistengė patikrinti, ar Kongo teisės aktai, kurių taikymo, remiantis jos teiginiais, buvo siekiama išvengti ginčijamu sprendimu, priimant pastarąjį dar galiojo.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

138 Primintina, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką sprendimas gali būti laikomas priimtu piktnaudžiaujant įgaliojimais tik tuomet, jei remiantis objektyviais, svarbiais ir nuosekliais įrodymais darytina prielaida, kad jis buvo priimtas tik ar bent jau daugiausia siekiant kitų, nei nurodyta, tikslų (2007 m. sausio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dalmine prieš Komisiją*, C-407/04 P, Rink. p. I-829, 99 punktas ir 1995 m. balandžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją*, T-143/89, Rink. p. II-917, 68 punktas).

139 Taip pat reikia priminti, kad Pirmosios instancijos teismas sprendimo *CMB* 238 punkte atmetė argumentą dėl piktnaudžiavimo įgaliojimais. Šioje byloje ieškovė neįrodo savo teiginio, kad Pirmosios instancijos teismo sprendime *CMB* buvo nagrinėjamas visai kitas nei šioje byloje nurodytas argumentas. Atvirkščiai, atrodo, kad šioje byloje nurodytą pagrindą pagrindžiantys argumentai yra labai panašūs į argumentą, kurį Pirmosios instancijos teismas vertino 1993 m. ir yra kuris susijęs su Sprendimu 93/262. Bet kuriuo atveju, kaip konstatavo Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas penktąjį pagrindą (žr. šio sprendimo 96 punktą), Komisija turėjo teisę Sprendimu 93/82 neskirti baudos *CMZ,* motyvuodama tuo, kad jos finansinė ir komercinė padėtis skyrėsi nuo kitų pažeidimus dariusių įmonių padėties. Be to, net jei tyrimą, kuriam pasibaigus buvo priimtas Sprendimas 93/82, Komisija pradėjo po to, kai tam tikros diplomatinės derybos buvo nesėkmingos, tas faktas, kad Bendrija pirmiausia nesėkmingai išbandė šį būdą, negali užkirsti Komisijai kelio vykdyti savo įgaliojimus konkurencijos srityje.

140 Bet kuriuo atveju iš ginčijamo sprendimo struktūros ir turinio matyti, kad pastarasis buvo priimtas siekiant kompensuoti pirmesnės baudos, kuri Sprendimu 93/82 buvo paskirta ieškovei už padarytus EB 82 straipsnio pažeidimus, panaikinimą Teisingumo Teismo sprendimu *CMB.* Neatrodo, kad ieškovės nurodomos tariamos ginčijamo sprendimo priėmimo priežastys, pakartotos šio sprendimo 136 punkte, buvusios iki Sprendimo 93/82 priėmimo, gali būti laikomos tikrosiomis jo priėmimo priežastimis, taigi baudos CMDC neskyrimas negali būti laikomas piktnaudžiavimu įgaliojimais.

141 Taigi reikia atmesti aštuntąjį pagrindą ir atitinkamai visą ieškinį kaip nepagrįstą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

142 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Pagal minėto straipsnio 3 dalies antrąją pastraipą Pirmosios instancijos teismas gali įpareigoti šalį, net jei ji laimėjo bylą, atlyginti išlaidas, kurias, Teismo manymu, dėl jos nepagrįstų arba nesąžiningų veiksmų patyrė priešinga šalis.

143 Nors buvo nuspręsta, kad Komisija nepažeidė protingo termino principo (žr. šio sprendimo 39–47 punktus), reikia priminti, kad Komisija delsė atnaujinti administracinę procedūrą. Iš tikrųjų nuo Teisingumo Teismo sprendimo *CMB* (2000 m. kovo 16 d.) iki 2003 m. PK (2003 m. balandžio 15 d.) priėmimo praėjo beveik 37 mėn., arba daugiau kaip treji metai. Komisija neatnaujino procedūros dėl pažeidimų konstatavimo, o 2003 m. PK, t. y. tik 12 puslapių dokumentui parengti nereikėjo daug laiko. Iš tikrųjų reikėjo tik surašyti pastraipą dėl procedūros atnaujinimo dalyko,

Sprendime 92/82 konstatuotų ir Teisingumo Teismo bei Pirmosios instancijos teismo sprendimais *CMB* patvirtintų pažeidimų santrauką, pastraipą dėl baudos dydžio nustatymo metodo ir dalį dėl senaties terminų laikymosi atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 2988/74. Be to, primintina, kad dėl šio vėlavimo, kuris nebuvo įtikinamai pagrįstas ir dėl kurio Komisija sumažino pačios paskirtos baudos dydį iki 150 000 EUR, arba beveik 4 %, palyginti su ginčijamame sprendime nustatyta bauda, kalta tik ji pati.

144 Šiuo vėlavimu grindžiama dalis ieškovės ieškinio, būtent dalis jo pirmojo pagrindo.

145 Taigi bylos aplinkybės bus teisingai įvertintos, jei bus nuspręsta, kad ieškovė padengia du trečdalius savo bylinėjimosi išlaidų ir du trečdalius Komisijos bylinėjimosi išlaidų, o Komisija padengia trečdalį savo ir trečdalį ieškovės bylinėjimosi išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (ketvirtoji kolegija)

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. *Compagnie maritime belge SA* turi padengti du trečdalius savo bylinėjimosi išlaidų ir du trečdalius Komisijos bylinėjimosi išlaidų, o Komisija padengia trečdalį savo ir trečdalį *Compagnie maritime belge* bylinėjimosi išlaidų.

Czúcz Cooke Labucka

Paskelbta 2008 m. liepos 1 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris Pirmininkas

E. Coulon O. Czúcz